

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cf. regulamentului de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foarte înscrisă în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 500 Lei
Pe 6 luni . . . 280 Lei
Pentru străinătate 1000 Lei**Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă****3/15 Maiu****Lumină lină**

La coltura drumului de beznă, pe care ne târăm povara destinului greu, amintirea zilei de 3/15 Maiu ne apare ca o mare vedenie de lumină. De sigur, noi acum n'avem timp de pierdut în reverii. Prin văzduhuri urlă moartea și pământul se preface într'un cimitir, trist și imens. Abia putem purta strivirea prezentului și groaza viitorului, necum să ne mai lăsăm furați de amăgirile trecutului.

Și totuși, glasul celor 40 000 de pe Câmpul Libertății se cere ascultat. A sta de vorbă cu strămoșii făuritori ai istoriei nu-i vreme pierdută, ci o neînduplecată poruncă a înseși existenței noastre. Fiindcă ei sunt vestitorii marilor certitudini de cari avem noi nevoie astăzi, în vâltoarea prăbușirilor de lumi.

Adunarea Libertății, dela 1848, ne servește dovada nesdruncinată a biruinței spiritului peste materie, a dreptului peste urgia forței. Străbunii cari s'au strâns la umbra scolilor din Blaj erau slabi în tot ce se socotea putere după chibzuală omenească. Erau săraci și fără carte. N'aveau arme, și prea puțin conducători. Impotriva lor un stat puternic, cu tot aparatul forței organizate, a puterii disciplinate, a bogăției și învățaturii cu tradiții vechi. — A fost destul însă un jurământ sacru, pentruca, pe încetul, toată această platoșă invincibilă să se sfarme ca un țest gol peste care trece roata vremii: „Jurăm, că vom susține totdeauna națiunea noastră românească...“ Era glasul de tunet al spiritului, era cristalizarea unei conștiințe colective, care a sguduit împărății și a dus la biruință o vrere.

Dar nu pentrucă era o simplă voință a unei mulțimi. Mulți erau și „ceilalți“; și neasemănat mai tari, mai pregătiți. Ci fiindcă voința noastră se întemeia pe dreptate, câtă vreme ei, de veacuri, erau călăii dreptății. Nu noi, ci „sfânta dreptate“ era aceea care a biruit, prin voința și prin sângele nostru! Am învins, fiindcă ne-am rânduit vrerile în albia poruncilor firii, câtă vreme „ceilalți“ înotau împotriva cursului eternelor rânduieli.

Acum și în viitor, și totdeauna până la capăt, tot așa se va întâmpla: împotriva tuturor asalturilor iadului, spiritul va dovedi materia, dreptatea va frânge svârcolirile nedreptății. Și aceasta este marea noastră mângăere în aceste ceasuri de întunecare și de chinuitoare incertitudini. Atâta timp cât va trăi, unitar și hotărât, sufletul românesc, dreptatea noastră nu va putea fi înfrântă. Fiindcă nimeni, niciodată, nu va putea răsturna definitiv rânduețile firii. Și tăria noastră aceasta este: noi stăm pe stâncile eternelor porunci care călăuzesc mersul vieții!

(+). Dumnezeu-Omul la sfat cu Samarineanca la fântâna lui Iacob: una dintre cele mai încântătoare icoane ce cunoaște sbuciumata istorie a sufletului omenesc. Și pilduitor indemn pentru a purcede la fel cu cei din jurul lor toți câți se ridică, într'un chip sau altul, asupra semenilor lor, și vreau nu numai să pară, ci să le și fie aievea de folos altora. Taina aceasta e simplă ca toate lucrurile mari. Și poate tocmai de aceea atâtia luminători nu prea luminați n'o invrednicesc de cuvenita luare aminte. Urmările se vădesc în răceala dintre cei rânduiți să fie dascăli în Israil și dintre ucenicii lor; în prăpastiile dintre straturile sociale, și în valurile furibunde ale urei ce stăpânește între neamuri și rase, pe tot rotogolul pământului.

1. Pe cei simpli și umiliți trebuie să-i cauți tu, cel mai sus pus. Să te duci la ei acolo unde ști că se află, ori bănuiești că vei da de ei: la căsuța lor, la atelier, la spital, în lagărele de concentrare (dacă ai cerut și ți-s'a dat voie), la lucrul câmpului, întru cât ai cale pe-acolo, la o întrunire: pre-tutindenea. „Au venit (Isus) în cetatea Samariei, ce se cheamă Sihar...“ N'a așteptat să vină samarinenii la El, ci a mers Dânsul la ei. Pentrucă știa că, porniți rău, cum erau, împotriva Jidovilor, zădarnic i-ar fi așteptat. De atâteaori se întâmplă în viață că ne viind muntele la Mohamed, trebuie să se ducă Mohamed la munte. Altfel vor trece ani, și cutare suflet stingher, deși de bunăvoință, se va ține la depărtare de cărmuitorul lui duhovnicesc. Ba va nutri dușmănie, mai mult ori mai puțin tănuită, împotriva lui.

2. Prilejuri de a intra în vorbă cu cel căruia-i vrei bine se îmbie destule: o întâlnire pe uliță, o bucurie, ori o întristare în familie, un prasnac, o mică danie (carte, ziar), o veste nouă dela cei dragi, și nenumărate altele: „A venit o muiere din Samaria să ia apă, și i-a zis ei Isus: „Dă-mi să beau“. — Chiar fără să ai lipsă, poți cere cuiva un mic serviciu, și printr'asta să te apropii de inima lui. Iubirea e neînchipuit de inventivă. Nefericirea însă e că atâtor luminare le lipsește tocmai focul flacării. Și e știut că: Qui non ardet, non incendit. (= Celce nu arde el însuși, nici pe altul nu-l va aprinde).

3. Se prea poate ca cei săraci și necăjiți să fie grosolani, neciopliți: „Cum tu Judeu fiind, ceri dela mine să bei?“ Asta pe omul cult, chiar dacă-l va întrista, nu-l va descu-raja, nici nu-l va face să se întoarcă cu indignare și dispreț dela fratele său bătăran. Cei care au avut norocul să se nască într'o familie aleasă, să petreacă ani îndelungați în școale de elită, să se învăță și să trăiască în atmosferă civilizată, de oameni înstăriți, să nu

uite că acesta-i un noroc deosebit, de care semenul său grobian n'a avut parte. Înțelegerea slăbiciunilor de aproapele e o notă de nobleță sufletească. Sfinții nu s'au uitat cu scârbă nici la cei mai mari criminali. Dânsii au judecat în toată vremea așa: Nefericitul acela de păcătos public să fi fost împărțit de bunurile cu cari m'a încărcat pe mine ceriul, ar fi fost unul dintre cei mai mari sfinți. Câtă vreme eu... Și mai uită ceva judecătorii păcatelor altora: „Valoarea unui om (cum notează d. N. Batzaria că spune un mare cugetător) nu se cântărește după greșelile și păcatele în care a căzut, ci după faptele bune ce a săvârșit“. — Dar ce știi tu cât bine va fi făcut neciselatul pe care-l privești peste umăr tu, mormântul spoit?

4. A vorbi delicat cu suflete înăcrite de răutățile vieții, e artă cerească. Se învață numai în atelierul Spiritului, după ucenicie dură și de lungă durată. — Hristos nu bruschează Samarineanca. Nici n'o „pune la punct“ cu severitate de fariseu. Dimpotrivă: e de o bunătate divină cu ea: „De-ai ști darul lui Dumnezeu“. Și îndată prinde și momentul prielnic pentru a-i face un bine care ei nici prin minte nu i-ar fi putut trece: îi îndreaptă luarea aminte asupra apei vii la care așa de ușor și de repede poate ajunge, dacă vrea. — Ce discretă, și totuși lămurită osândă, a sporovăelilor noastre fără rost, ori deadreptul păcatoase, convorbirea dela fântâna lui Iacob! De câte ori nu se întâmplă că, după ceasuri de vorbărie goală la cutare convenire, pleci acasă amărit, fără un gând luminos, copleșit doar de amintirea cutărei ieșiri veninoase, cu conștiința celui minus homo, mai puțin om, după vorba lui Toma Kempis.

5. A fi bun, afabil, prietenos, inimă caldă, nu înseamnă a fi vulgar, a te cobori la nivel scăzut. Omul superior nu vânează popularitatea. Democrația rău înțeleasă înjosește pe cel ce trebuie să se țină la înălțimea treptei sale, făcând bine deacolo, și ticăloșește și pe cel de pe fuștelul de mai jos al scării. Cu perfecți pe cari îi bate pe umăr, confidențial, nea Guță, cu profesori cari „bratizează“ cu elevii, cu preoți cari țupăie 'n horă deavalma cu holtei și cu lelițe vesele, nu se face treabă. Bunătatea luminată e ridicare, nu cădere; e disciplină, nu anarhie; e creștere organică, — fiecare la locul și cu rostul său — nu „un pământ și o apă“ în înțelesul hactic al cuvântului. — De altfel cei simpli înțeleg foarte bine lucrul acesta. Disprețul pe care-l arată fără multă întârziere față de „nădrăgarii“ cari se lasă sub linia cuvenită în raporturile cu ei, e dovadă mai grăitoare ca oricare alta.

6. Bolnavii au lipsă de doftor, săracii

de milostenie, cei ce petrec în întunec de lumină; toți de vorba bună. Dojana aspră, ironizarea, umilirea intenționată înfurie pe cel atins și ucide în el și sămburele de bunăvoință ce ar mai fi, ridicându-ți-l în față ca dușman hotărât. Tactica Mântuitorului e alta: „Bine ai zis că n'ai bărbat“. N'o jignește pe Samarineancă. Nu-i strigă'n față vorba pe care i-ar fi strigat-o cutare cărturar al vremii. El vrea să trezească într'insa conștiința stării sale de deplâns, s'o facă să doriască ea însași ieșirea la liman. Și izbutește: „Doamne văd că proroc ești tu“. — Fericit cărmuitorul de conștiințe care purcede ca Fiul Omului de câte ori îi este dat să vadă și să aibă intrare în tainițe de suflete apă-sate de poveri greu de destăinuit. Și la fel și părinții, dascălii, prietenii, oamenii mai în vârstă, și toți câți ajung în situații asemuitoare.

* * *

Așa a zis Domnul: „Cel ce vine după mine, nu va umbla întru întunec“. — Fie ca lumina dela fântâna lui Iacob, cu lucirile ei line, să lumineze și la noi, în toate colțurile pământului românesc, mai ales în ceasurile de întunec prin cari trece Neamul și Biserica noastră. Fiindcă numai întru această lumină ne poate fi dat să vedem adevărata lumină și să avem parte de bucuria mântuirii.

Mlădire politică? În numărul din 12 Maiu c. al *Curentul-ului*, d. *Pamfil Șeicaru* scriind, la loc de frunte, despre „Intransigența internă, supleța externă la mareșalul Stalin“ reține, între altele, informația dată de Harold King agenției Reuter (8. II. 44), care sună precum urmează:

„Înainte de a părăsi Moscova, d. Petre Orlemanski, preot catolic american, originar din Polonia, a fost primit de două ori în audiență de Mareșalul Stalin, și a primit asigurarea că Uniunea Sovietelor nutrește sentimente amicale față de Vatican, cu care dorește o înțelegere asupra tuturor problemelor de interes reciproc“.

În altă ordine de idei, prelatul polonez a afirmat că rezultatul celor două întrevederi cu Mareșalul Stalin a depășit limita

asteptărilor sale. Mărturisindu-și convingerea că Mareșalul Stalin este un prieten al poporului polonez, d. Orlemanski a precizat:

„Pot să fac o declarație istorică ce va fi confirmată de evenimentele viitoare: Cred într'adevăr că Stalin nutrește sentimente foarte prietenești față de Biserica Catolică și el vrea să vadă o Polonie independentă și democrată în stare să se poată apăra de o viitoare agresiune. Tot ceea ce cere el, este însă o Polonie cu sentimente amicale. Cât despre religia strămoșilor noștri, ea va rămâne întotdeauna a poporului polonez, și Stalin nu va tolera nicio abatere în această privință“.

De încheiere scrie d. P. Șeicaru:

„Nu se poate nega o mlădire a politice externe rusești. Ce ne comunică d. Harold King în ce privește evoluția Rusiei Sovietice spre Vatican, nu este ceva nou. Încă de acum un an diplomația sovietică face eforturi de apropiere de Vatican, unde nu a izbutit decât să obțină o vagă susținere din partea cardinalilor Tardini și Tisserant. De atunci, nu ar fi surprinzător să mai fi făcut progrese. — Stalin este tenace, metodic, și are tot geniul de disimulare al asiaticilor, față de care diplomația Occidentului este dezarmată“.

Pentru înlăturarea unei aparențe supărătoare

Este foarte justă aprecierea, pe care o face păr. protopop *Iuliu Căpâlneanu* blăjănului de pie memorie, canonicului *Ștefan Roșianu*, fostului părinte spiritual al Seminarului Teologic al Mitropoliei gr. cat. române, în două din recentele numere ale „Unirii“. A fost, cu adevărat, o rară dedicație, cu o dragoste și cu o neostenită sărguință, importanței și sfintei chemări de duhovnic, fiitorilor „alteri Christi“ ai Mitropoliei Române de Alba-Iulia și Făgăraș.

Nu-i detrage însă nimica din aureola și meritele marelui preot și român, care a fost Ștefan Roșianu, restabilind, în interesul

reputației Seminarului Teologic bisecular din Blaj, un adevăr.

În numărul 18 al *Unirii*, a. c., pe pag. 3 „Foița“ *Unirii*, col. I. șirul 6 și 7, numărul din jos în sus, păr. Căpâlneanu exclamă: „Iată pentru ce a introdus meditația duhovnică Ștefan Roșianu în Seminarul din Blaj“. Tot acolo, coloana 3, șirul 3 din jos în sus: „Iată pentru ce păr. Roșianu a învățat pe clerici să facă zilnic examinarea conștiinței“...

Fără puțință de a le da alt înțeles acestor două fraze, ar urma, că clericii de mai înainte ai Blajului n'au avut în programul lor de educație creștinească, catolică și preoțească, nici meditația, nici examinarea zilnică a conștiinței.

O eroare regretabilă. E cunoscut în general, că Seminarul Teologic, din Blaj, ca institut de formare și educare al fiitorilor preoți români uniți cu Roma, precum și Academia, ca școală superioară pentru predarea resp. însușirea și adâncirea științelor teologice, a fost în tot timpul existenței organizate, ținute să funcționeze, după modelul Seminarilor Teologice și Academiei Teologice celea mai avansate din Apus, din absolvenții căror școli apăsene recrutau, nu numai episcopii — resp. mitropoliții Blajului, ci chiar și profesorii și conducătorii acelor două institute, celea mai înalte din câte le avea Românișmul, până către jumătatea secolului XIX și cele mai înalte din câte le-au avut Românii din Ardealul de totdeauna, până la reîntregirea cea mare, din 1918. — Că și-a mai ridicat capul câte o notă bizantină în ținuta „alumnilor“ acestui seminar, uneori, ca de ex. în tulburările din 1842—1848, se explică foarte ușor, din faptul că noi Românii, toți, am făcut parte timp de 5 secole și jumătate din organizația bisericească bizantină, cu ale ei moravuri și obiceiuri caracteristice speciale, cari au lăsat adânc urme în sufletul Neamului Românesc în general și cari urme — durere — nici până acum nu au putut fi îndepărtate, de tot nici din noi uniții de două veacuri și aproape jumătate cu Roma apostolică și eternă. Că să mai zicem de ceialalți frați Români, cari și până azi trăiesc viața și îndeletnicirile bisericești...

FOIȚA „UNIRII“

Biserica și săracii

Ceva despre opera caritativă a Bisericii

Săraci au fost totdeauna în lume, și vor mai fi atâta vreme cât vor mai exista izvoarele sărăciei: boalele, lipsa de muncă, lipsa de salariu, diferitele accidente ce constituie o incapacitate iremediabilă de muncă, etc. etc. Chiar și dacă s'ar putea suprima aceste cauze, sărăcia tot n'ar dispărea dintre oameni. S'ar mai afla încă un izvor nesecat de sărăcie, de data aceasta un izvor de sărăcie voită și deci culpabilă: lipsa de virtute. Sunt mulți săraci care înnoată într'o neagră mizerie, nu pentru că n'ar putea munci și pentru că n'ar afla muncă, ci pentru că sunt leneși, și sunt alții care deși câștigă foarte frumos prin munca lor, câștigul nu-l duc acasă, ci-l lasă la cârciumă, cafenea și în alte localuri de pierzanie trupeză și sufletească... Boalele, lipsa de muncă, lipsa de salariu, lipsa de virtute, etc., iată izvoarele sărăciei. Când socoți c'ai secăt pe unul într'o parte, te pomenești că țâșnesc celelalte cu și mai multă furie în altă parte, așa încât omenește vorbind, e imposibil să suprimi sărăcia din lume. Dar dacă

e cu neputință s'o suprimi, poți totuși s'o micșorezi, ceea ce Biserica s'a năzuit a face din primele clipe ale vieții sale printr'o mulțime de opere moralizatoare și de caritate, ceea ce vom încerca să arătăm cetitorilor noștri, în rândurile ce urmează. Ca să înțelegem însă mai bine ce a făcut Biserica pentru săraci, să vedem mai întâi în ce stare a aflat ea săracii la venirea sa în contact cu lumea veche păgână.

„Disprețul față de săraci, zice Mgr. Gibier, este unul dintre caracterele cele mai respingătoare ale gândirii antice păgâne“ (*L'Eglise et son oeuvre*, tom IV, pag. 367). Seneca, moralistul cel mai celebru al antichității, scria în „Tratatul despre clementă“, dedicat lui Nero, că mila ar fi un viciu al inimei omenești: *miser cordia animi vitium est*; că omul înțelept nu poate fi milos și îndurător: *sapiens non miseretur*. — Cicero, citând pe stoici, zice că numai proștii pot fi miloși. Până și blândul Virgil spunea: *nec miseratus agentem est*, și a. m. d.

Păgânismul antic și-a dat totuși seama ce problemă grea și spinoasă constituie sărăcia. A și rezolvat-o prin niște mijloace radicale: sclavagiul și infanticidiul. — Fiecare stăpân își nutrea sclavii săi după cum își nutrea și vitele. Și când un sclav devenea inutil, se scăpa ușor de el, trimițându-l în târg, sau lovindu-l în cap și aruncându-l în

heleștee hrană peștilor. — Copilul, venind în lume, era la discreția tatălui dacă se năștea din mamă liberă, și la discreția stăpânului dacă se năștea dintr'o mamă sclavă. Tatăl respective stăpânul, îi putea lua sau lăsa viața, după bunul său plac. De cele mai multe ori i-o lua aruncându-l în cloaca mării, sau zdrobindu-l de stânci. Scurt: păgânii cei vechi — ca de altcând și cei noi — scăpau prin violență de ființele a căror prezență le părea jenantă.

S'ar părea că Egiptenii și Evreii să fi avut mai multă considerație față de săraci. Nu rareori și se găsește ocazia să citești articole și cărți ce preamăresc mila unor faraoni, citându-se epitafe ca acestea: „Am dat pâine celor flămânzi, apă celor însetați și barec pentru cei ce n'aveau“. Sau: „Am dat haine celor goi și pâine celor flămânzi“. Desigur, această milă se reducea numai la cei din neamul lor și anume la cei liberi. E fără îndoială o frază tură de rază din descoperirea primitivă ce a făcut-o Dumnezeu omenirii. Egiptenii, ca și Evreii, n'aveau noțiunea justă a aproapei. Prin aproapele ei înțelegeau numai pe cel din neamul lor și dintre aceștia numai pe cei liberi; streinii și sclavii erau excluși. Egiptenii erau cât se poate de duri față de streinii, supunându-i la munci și cazne grele (Vezi: Exod. I. 14-22). Tot așa erau și Evreii (Deuteronom XXIII, 20; XIV, 3 etc).

sericii bizantine orientale? Dar' aceasta este altă chestiune. (Sper, să am timp, să mă ocup în câteva articole de bizantinismul la Români...)

Fapt este, că nu numai la noi la Români, dar' în orientul întreg, n'a existat nici când un seminar teologic și o Școală superioară pentru Teologie, la nivelul celor din Blaj afară de cea romano-catolică.

În special, în ce privește cele două chestiuni sulevate la început, subsemnatul am intrat în Seminarul teologic ca student la Academia Teologică din Blaj, la 1 Oct. 1900. Am găsit în orarul de zi al vieții de Seminar, rânduiala, că: în fiecare zi, dimineața, dela ora 5½ până la ora 6, era rugăciune și meditație, iar seara între 8½ și 9 era rugăciune, meditație și examinarea conștiinței. Așa a rămas rânduiala, precum am găsit-o, în toți patru anii, cât am studiat și aceasta a fost rânduiala și mai înainte. Că anume când au fost introduse meditația și examinarea conștiinței zilnice, nu știu. Desigur însă, că: mult înainte de venirea Părintelui Șt. Roșianu la Blaj și nu mult după organizarea vieții seminariale și a învățământului Teologic, după modelul celor din Apus, în Blaj.

Desigur: păr. duhovnic Roșianu a dezvoltat și perfecționat totul, căpătând loc pentru capelă. Părintele nostru spiritual era totodată și prefectul de studii și anume Doctorul de Roma Vasile Suci, Mitropolitul Suci, Vasile-Vodă de mai târziu. Nu aveam capelă, nici duhovnic special, deoarece nu era loc nici pentru capelă, nici pentru cameră pentru spiritual. Când s'a dat loc, prin separarea unei aripi din clădirea vecină cu Seminarul, atât pentru capelă, cât și pentru locuința duhovnicului, s'a aranjat capela și a fost adus duhovnic separat, în persoana părintelui de pie memorie Ștefan Roșianu, Dânsul apoi, având ca deviză indemnul S-lui Augustin „Excelsior!”, a ridicat la un nivel foarte înalt totul, pe terenul acesta și, prin o ținută și o însușire naturală apreciabilă, a împrumutat întregii probleme o dulceață și o mireasmă cu adevărat serafică.

Dimpotrivă, în creștinism iubirea față de aproapele este cea mai frumoasă virtute, socială. Ea strălucește pe fiecare pagină din Noul Testament; este semnul distinctiv al creștinilor (Ioan XIII, 34-35): fără de ea ești un ucigaș, un om al întunecului (sf. Ioan, Epist. I, cap. III, 14-15). E o virtute universală, cuprinzând pe toți oamenii lără nici o deosebire; ea cuprinde nu numai pe frații tăi, ci și pe streini, pe sclavi, pe dușmani și chiar și pe cei ce te persecută (Mat. V, 43-48; Luc. VI, 27-36; Mat. XXII, 35-40; Marcu XII, 28-34; Luca X, 25-28; Rom. XII, 17-20), etc.

Pentruca virtutea iubirii să fie socială, nu e suficient să se mărginească numai la cuvinte, ci trebuie să treacă și la fapte. Venind Mântuitorul în lume, ce a făcut? A luminat pe cei ce stăteau în întunec. A vindecat pe cei bolnavi. A dat lumină orbilor, auz surzilor, glas muților; a alungat duhurile cele rele din cei îndrăciți; a hrănit în mod miraculos pe cei flămânzi; a înviat morți, etc. etc., poruncindu-ne să facem și noi așașderea. Și Biserica, credincioasă misiunii ce i-s'a dat, a mers pe urmele dumnezeescului său Fondator. Încă pe vremea Apostolilor a înființat așa numitele *agape* și a instituit diaconia pentru a o pune în slujba săracilor. Și cu cât Biserica se dezvoltă mai mult, cu atât creștea și largeța ei față de săraci. Sunt documente ce ne arată că pe vremea Papei

Glorie și laudă deci Seminarului Teologic și Academiei Teologice a Blajului, de totdeauna! „Pomenire cu laudă” și recunoștință totdeauna sârguinciosului, abilului și avântului duhovnic al acestor institute blăjene, care a fost părintele canonic Ștefan Roșianu, și care n'a primit să fie agrăit și intitulat nici de către alumnii săi, nici de către alții, nici când era canonic, decât cu expresivul „părinte”, nici numit altfel, decât „părintele”.

pr. Cornel Andrea

In legătură cu Copernicus

În 1943 s'au împlinit trei veacuri dela moartea lui Nicolae Copernic, unul din cei mai mari astronomi ai lumii. N'a fost perdut niai acest prilej spre a se lovi în Biserica Romei, care ar fi persecutat pe Copernic, pentru că susținea heliocentrismul și nu geocentrismul. Multe atacuri de acestea s'au scris și în revistele dela noi. Spre a vedea cât sunt de de neîntemeiate aceste atacuri, voi arăta câteva fapte din viața lui Copernic.

A apărut în lume în 1473. A studiat la Bologna, la Padua și la Ferrara. A fost numit canonic la Frauenberg. Era o adevărată enciclopedie. Făcuse studii de astronomie, medicină, teologie, drept. Trăind în epoca răspândirii lutheranismului, scrie o carte în care combate lutheranismul. Cartea se intitulează *Antilogikon*. Este o admirabilă apologie a catolicismului (numai anumiți dușmani ireductibili ai Romei îndrăznesc să facă anticatolic, un apologet al catolicismului).

Mai spununii că Biserica a persecutat pe Copernic. În 1514 Papa Leon X invită pe Copernic la conciliul din Lateran. Copernic s'a scuzat că nu poate merge, fiindcă lucră din straja dimineții până în noapte la proiectul de calendar. A alcătuit un proiect de calendar pe care l-a trimis Papii Pavel III. Proiectul său a servit ca bază pentru reforma calendaristică numită gregoriană. Iată o altă dovadă a „persecutării” lui Copernic.

În 1531 face o comunicare în care susține heliocentrismul. S'a publicat în 1878 cu titlul *Comentariolus*. Albert Widmannstadt a expus

Papii Clement VIII doctrina lui Copernic în 1533. Printre binefăcătorii lui Copernic se numără Cardinalul Schönberg, episcop în Giese, care îi editează opera în colaborare cu Rheticus, celebrul matematician dela Wittenberg. Iau editat alții opera, de importanță capitală, fiindcă în ultimul timp Copernic ajunsese într-o stare vecină cu nebunia. Opera lui Copernic: *De revolutionibus orbium coelestium* libri VI, apare în 1543. E dedicată Papii Paul III. Copernic și-a văzut opera, dar era deja pe patul morții.

După apariția cărții lui Copernic catolicii n'au adus nici o obiecțiune. Luther și prietenul său Melanchthon au atacat vehement lucrarea, spunând că e împotriva geocentrismului biblic, și deci a Bibliei. Marion afirmă în volumul al treilea al *Istoriei Bisericești* că lutheranii, și în general, protestanții s'au opus mult mai mult heliocentrismului decât catolicii. Părerile lui Copernic (a căror antecesor e Cardinalul Cusanus) sunt condamnate de teologii lutherani din Tübingen în 1595, iar de teologii calvini din Basel în 1662, spunând că sunt contrare Sfintei Scripturi.

Sfânta Congregație a Indexului a considerat opera de foarte necesară, cerând doar lămuriri în legătură cu 7 teze. Legile lui Kepler și evoluția postcoperniciană a astronomiei au demonstrat că Nicolae Copernic a avut vederi juste. În 1757 Papa Benedict XIV, ținând seamă de nouile cercetări astronomice (Vaticanul are și observator astronomic), a dat deplină libertate cărții lui Copernic. De altfel au fost puse sub index cărți de Fanelon, Prohászka și alți episcopi. De aici nu urmează că ei au fost împotriva Bisericii, sau că Biserica i-a persecutat. Operele lui Copernic au fost reeditate de societatea savantă care îi poartă numele. Incercările unora de a susține că a fost împotriva Bisericii, sau Biserica împotriva lui, sunt noi încercări de a lovi în catolicism, neavând nici un temei.

Iosif E. Naghiu

O găleată cu apă și un sac cu nisip la îndemână poate să ajute cât un post de pompieri peste o oră. Împotriva bombelor incendiare păstrați tot timpul 2-3 găleți cu apă și câțiva saci cu nisip.

Sf. Corneliu (251), Biserica din Roma hrănea zilnic 1500 săraci, iar cea din Constantinopol, pe vremea sf. Ioan Gură de Aur, 3000 săraci, etc. La anumite intervale se făceau colecte în favorul săracilor. La aceste colecte periodice, Biserica adăuga pe cele extraordinare, pe care le făceau creștinii cu dare de mână. Așa, de exemplu, Sf. Ciprian, cu ocazia botezului său (245) își vându frumoasa sa avere în profitul săracilor; așa făcură și alții mulți de tot, ca și sf. Grigorie Taumaturgul, Sf. Paulin de Nola, etc.

Caritatea Bisericii s'a dovedit grandioasă mai ales în timpul epidemiilor. În timp ce păgânii ocoleau cu scârbă pe cei pestiferati, creștinii, și în chip deosebit clericii, începând cu papa și terminând cu acoliții, se așezau în serviciul suferinzilor, cercetându-i, etc., așa cum fac și în zilele noastre. De dragul săracilor a deschis Biserica, încă din primele veacuri, spitale, leprozerii, azile, orfelinate și alte așezăminte de binefacere, pe care păgânismul nu le cunoștea nici după nume. La Roma, o nobilă și bogată tinără cu numele de *Fabiola*, convertindu-se, deschise, la indemnul Papei, primul spital și se făcu prima infirmieră a spitalului său, adunând de pe străzi și transportând pe umerii săi, dupăcum ne spune sf. Ieronim, săraci bolnavi, cărora le spăla și pansa rănilor scârboase, având credința fermă că'n rănilor să-

racilor se află rănilor Mântuitorului. Și tot *Fabiola* înființă prima vilă pentru convalescenți. „Ah, se întreabă Mgr. Gibier, dacă bărbații de talia lui Scipio, Camil, Fabius etc., împărații și atâția alți illustri morți ar fi eșit în acel moment din mormântul lor, ce ar fi zis văzând pe urmașii lor înălțind pretutindeni monumente carității, într-o capitală care, până atunci, nu ridicase monumente decât omicidului, superstiției, ambiției și tuturor crimelor?” (*Justice et Charité*, pag. 273) — Acelaș lucru îl săvârși și Sf. Augustin la Hippo, Sf. Vasile cel Mare la Cesarea, Sf. Efrem la Edessa, Sf. Ieronim la Ierusalim, și Sf. Ioan Gurădeaur la Constantinopol, etc. etc., așa încât în veacul al IV-lea, Biserica împânzise deja binișor imperiul roman cu așezămintele sale caritative.

În veacul al V-lea, așezămintele de binefacere s'au înmulțit și mai mult și au luat chiar o organizație ce nu se deosebea prea mult de cea a celor din zilele noastre. S'au înmulțit azilele pentru copiii expuși, numite *brephothopta*; orfelinatele (*orphanotrophia*), spitalele propriu zise (*nosocomia*), azilele pentru bătrâni (*gerontocomia*), azilele pentru călători și pelerini (*xenodochia*), azilele pentru fecioare și pentru văduve (*parthenocomia*) etc. etc., toate fiind puse sub supravegherea episcopilor.

(Va urma)

Prof. Ioan Vultur

Protest împotriva barbariei. Distrugerea universității și altor instituții culturale din București a îndurerat profund suflarea românească de pretutindeni. Nimeni nu poate înțelege rostul acestei neobarbarii pure, care nu poate folosi nici într'un fel intereselor militare ale adversarilor. Este firesc deci că s'au ridicat împotriva ei proteste unanime. Intre ele se cade remarcată deosebit scrișoarea deschisă adresată de d. prof. *Gheorghe Brătianu* d-lui *W. G. Leland*, președintele Institutului de istorie internațională din New-York, institut care numără între membrii săi, alături de cei mai reputați istorici ai lumii, și pe d. prof. Brătianu.

Amintind, între altele, răsunetul mare pe care l-a avut în universitățile americane sfârșitul tragic al lui Nicolae Iorga, fost vicepreședinte al numitei instituții, autorul ține să atragă atențiunea celebrului om de știință american asupra răspunderilor cari rămân în fața istoriei pe urma faptelor omenești. Dacă România se găsește astăzi în situația tragică de a trebui să poarte un război pe care nu l-a voit, apoi răspunderea o au în bună parte S. U. A. cari, în 1920, s'au lăpădat de principiile lui Wilson, adoptând doctrina de izolare Monroe, lipsind astfel pacea de garanțiile Statelor Unite. Este nedrept ca Românii să plătească singuri greșeli săvârșite de alții. — În chip deosebit este nedrept să-i fie zdrobite de către aviația americană instituțiile de cultură. — Se va spune, poate, că așa cere legea nemiloasă a războiului care lovește mai greu pe cei slabi.

„Dar — continuă profund creștinește d. Brătianu — este de-asupra noastră și dincolo de această lume a nedreptății și a nelegiuirii, o Judecată supremă, în fața Căreia vom fi cântăriți, nu după numărul și greutatea avioanelor și carelor de luptă, ci după aceea a cugetării și a faptelor noastre. Căile acestei judecăți n'au fost niciodată pătrunse, dar nu e pildă ca în lungul timpului istoriei, faptele bune sau rele, să nu-și afle răsplata, prea adesea cu insușită dobândă. — Fie numai teama ca într'o zi istoricii să talmăcească înțelesul făcliei pe care Libertatea o înalță în pragul Noului Continent, nu spre răspândirea luminii așa cum socotise Woodrow Wilson, ci ca o torță de incendiu o civilizației în secolul ce a urmat“.

Știri mărunte

Intre Vatican și Kremlin nu se duc tratative. După cum scriu gazetele, agenția *La Correspondenza* desminte categoric știrile cari susțin că Sf. Scaun ar fi în tratative cu Moscova. Numita agenție din Roma precizează: „Nimeni nu a fost însărcinat de Vatican, sau autorizat, de a face, în numele Sf. Scaun, vre-o intervenție la Moscova“

Misiuni populare. Harnica Reuniune de misiuni a eparhiei Lugojului, în Paresimile acestui an, înafară de sfintele misiuni pe cari le-am încrestat, s'a îngrijit să aibă parte de aceste primeniri sufletești, și parohiile *Ghilad*, *Crișcior*, *Cugir*, *Orăștie* și *Cib*. Cu vestirea cuvântului s'au ostenit frații în Hristos: *Ștefan Bălan*, canonic (Ghilad) *Ioan Ploșcariu*, canonic (Orăștie, Cugir), *Dr. Ioan Deliman*, secretar episcopesc (Crișcior, Cib). S'au înregistrat pretutindenea bogate roduri spirituale, apropiindu-se lume multă de SS. Taine. La ascultarea spovedaniilor, pe lângă preoții din loc, au dat ajutor și preoții din satele învecinate.

Măsuri impuse de împrejurări. Năpasta ce s'a abătut asupra Moldovei a pricinuit tulburări și în treburile duhovnicești ale mitropoliei ortodoxe a acestei părți de țară. P. S. *Valeriu Botoșăneanu*, vicarul mitropoliei, care a rămas locului, se silăște să facă față împrejurărilor grele de acum, când o mulțime de preoți s'au refugiat. Ca să suplinească,

pe cât se poate, lipsurile, P. S. Sa, cum notează d. *Al. Nichita Universul*, în sfintește de preoți și persoane cu puțină pregătire teologică. „Acolo, unde am găsit cântăreți bătrâni văduvi, și care au primit călugăria, — spune înaltul ierarh — i-am făcut diaconi și preoți, ca să înlocuiască pe preoții plecați în refugiu. Faptul a fost primit cu deosebită satisfacție de către populația creștină, căreia nu avea cine să-i satisfacă trebuințele religioase: înmormântările, botezurile, etc.“

Sebastopolul a fost evacuat. Dela cartierul general al Führerului (*Rador*, 10 V. 44), s'a comunicat: „La capul de pod *Sebastopol*, trupele germane și române se află mai departe în lupte grele cu bolșevicii cari înaintează. În cadrul mișcărilor noastre de desprindere, ruinele orașului *Sevastopol* au fost evacuate... În regiunea *Iași*, la răsărit de *Siret* și pe malul de vest al râului *Moldova*, au dat greș atacuri locale de bolșevici“.

Locale. Măne, de Dumineca Samarincii, va predica în catedrală p. *Ioan Popa*, prof. de religie.

— Miercuri, de *10 Maiu*, I. P. S. *Valeriu Traian* a slujit în catedrală un *Tedeum* solemn, în sobor de canonici. Au luat parte și autoritățile locale, școlare, administrative și militare.

În amintirea martirilor Dr. Ciordaș și Dr. Bolcaș. Cu ocazia împlinirii unui sfert de veac dela asasinarea celor doi luptători naționaliști Dr. *Ioan Ciordaș* și Dr. *Nicolae Bolcaș*, s'a celebrat în catedrala unită din orașul nostru, de către p. Dr. *V. Hetco* și p. Tr. *Tămaș*, profesor la liceul *Samuil Vulcan*, un parastas. Tot cu acest prilej săptămânalul *Glasul Bihorului* a închinat în memoria lor un număr în care semnează articole de un patriotism cald Dnii *I. Teiușan*, *Th. Tămaș*, *Matei Ioan*, *Viora din Bihor*, *Trestian V. Cristea*, *N. Titus Vancea*, *Anos Borlan*, *M. Abrudan* și *P. Login*. (nc.)

Pelerinaj la „Maica Săracilor“ din Cărbunar. Va avea loc, Luni, în 5 Iunie 1944 — a doua zi de *Rusalii* —, sub patronajul I. P. S. *Sale Dr. Valeriu Traian Frențiu*, și cu concursul Corului Catedralei din Blaj. În aceste cumplite vremuri de suferință, să alergăm cu încredere nemărginită spre Acea care a spus: „Am venit să alin suferința“ și să o rugăm dintru adâncul sufletului să ne mântulască din nevoi și să ne aducă Pacea mult dorită. — Preacurata, singură ea — după cum a spus-o —, poate să aducă în lume Pacea. — Să alege, deci, toți câți pot, la „Maica Săracilor“ pentru a obține Pacea și mântuirea noastră.

Note din Beiuș. P. S. S. *Mihai Robu*, episcopul Iașilor, a sosit în localitate în 29 Aprilie c., ca evacuat, fiind oaspele I. P. S. *Sale Dr. Valeriu Tr. Frențiu*, episcop de Oradea și Administrator Apostolic al Mitropoliei române-unite de Alba Iulia și Făgăraș. — În ziua de 1 Mai c. I. P. S. *Sale Dr. Valeriu Tr. Frențiu*, episcop de Oradea și Administrator Apostolic al Mitropoliei române unite de Alba Iulia și Făgăraș, și P. S. *Sale Mihai Robu*, episcop de Iași, au vizitat Spitalul militar cu răniți din orașul nostru, cărora le-au împărțit iconițe având pentru fiecare soldat în parte indemnuri părintești. Înălții ierarhi erau însoțiți de P. Dr. *Iosif Pal*, provincialul Părinților Franciscani, P. Dr. *Pleșca Petru* rectorul seminarului din Iași, p. prof. *Victor Popoviciu* și P. Dr. *Iuliu Hirțea* secretarul episcopiei române unite de Oradea-Beiuș. De remarcă că înălții oaspeți au fost întâmpinați chiar la intrarea în Spital, primiți și conduși de Dl Dr. *C. Brahu* maior și directorul spitalului, și Dl Lt. col. *Albu*, comandantul garnizoanei din Beiuș. (*Nicu Cristea*).

Aviz. Sesiunea ordinară de licență la Academia de Teologie din Blaj se va ține în ziua de 7 Iunie 1944, ora 8 dimineața — Candidații vor prezenta: extrasul de botez, diploma de bacalaureat și absolutorul teologic. RECTORATUL.

† **Susana Pădureanu**, născ. *Lupeanu*, mama p. Dr. *Grigore Pădureanu*, profesor — căruia și pe această cale îi transmitem condoleanțele noastre — a încetat din viață în Blaj la 6 Maiu c., în al 82-lea an al vieții și 17 al văduviei. — Odihnească în pace!

Citiți și răspândiți

„UNIREA“

Tipografia Seminarului — Blaj

CARTI & REVISTE

Ep. **IOAN SUCIU**: *Fecioara din Fatima*. București, 1943. Pagini: 110. Prețul: 125.

Arătarea Preacuratei la *Fatima* Portugaliei astăzi e cunoscută la toată lumea creștină dreptcredincioasă. Tipăritura aceasta, ce-i scoasă acum a doua oară în românește, la București, face cunoscută și la noi, cu măiestrie, apariția aceea cerească pe care au văzut-o de șase ori ciobănașii portughezi. Se insistă și asupra roadelor spirituale ale arătării cerești, și asupra altor binecuvântări în legătură cu ea. — Cine cetește odată această carte, va ceti-o și de două, și de nouă ori. — Merită. Și nici nu ne îndoiim că va fi cetită și recită.

ȘTEFAN MANCIULEA: *Elemente etnice streine așezate în Banat între anii 1000—1870*. Timișoara, 1944. Pagini: 61. Prețul: ?

Lucrarea aceasta face parte din publicațiile Institutului Social Banat-Crișana. Ți-se stringe întreg răsfoindu-i paginile cari te poartă cu mintea prin vecuri și te face privitor la tragedia colțului de țară care Banatul rămas Românilor din moși-strămoși, dar răvni și răpit din mâinile lor când de stăpâni ce nu ne-a voit binele, când de intruși hrăpareți. — Grăesc așa de mult sufletului nostru datele înmănușiate cu pricepere de p. Dr. Ștefan Manciulea.

ELENA RARINCESCU: *Date și considerații asupra învățământului profesional al fetelor*. București (Casa Școalelor) 1944. Pagini: 63. Prețul: 50 Lei.

Ca inspectoare generală a învățământului secundar, autoarea a fost în măsură să se documenteze asupra problemei învățământului fetelor. Broșura aceasta scrisă sobru, pe teme de acte și experiență la fața locului, e dovadă convingătoare. Cetitorul, pas de pas caută să dea dreptate scriitoarei.

MARIA MIHĂLCESCU-SBURLAN: *Mic Manual de Igienă vocală*. București (Casa Școalelor) 1944. Pagini: 64. Prețul: 70 Lei.

Autoarea e diplomată a vestitei Școala Cantorum din Paris. În acest „Mic Manual“, după ce face un scurt istoric al igienei vocale, dă lămuriri cu privire la aparatul vocal, respirația și emisiunea vocală, evoluția aparatului vocal, ca să se ocupe apoi cu influențele ce se exercită asupra glasului, cu bolile glasului, și cu îngrijirile medicale și igiena vocii vorbite și cântate.

Aveți grije de acte! Fără ele nu vă puteți cere drepturile. Țineți-le într'o casetă, la îndemână. Când se dă alarma luați-le cu voi.

FRIDERIC HÖNIG

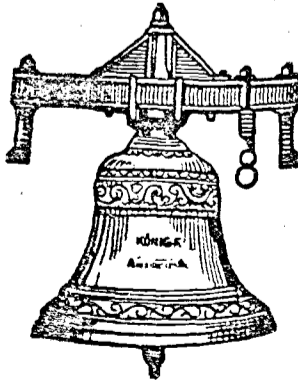
ARAD, STRADA BARIȚIU 10-21

„Inreg. F. S. 34/1931 Arad“ cf. dispozițiilor în vigoare

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

Fondată la anul 1840

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote, pe lângă garanță mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licențiată

Rechizite și s-aune de fier pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Telefon 376.